

Mielőtt mélyvízbe dobjuk, megtanítjuk úszni

Szöveg: Babarczy Veronika | Fotó: Oláh Gergely Máté

Tanulásmódszertani tréninggel kezdenek. Ez az első, amit megtanítanak az Alternatív Közgazdasági Gimnáziumban a gyerekeknek: hogyan készítsenek jegyzetet, tanuljanak meg szövegeket, hogyan használják a taneszközöket, és beszéljenek magabiztosan. – Ezekről beszélgettünk Bodonczy Andréával, az AKG magyartanárával.

– Miből áll pontosan a tanulásmódszertani tréning?

– Először jegyzetelni tanítjuk a gyerekeket: írott szövegeket és az órán elhangzó tananyagot egyaránt sűrítünk, vázlatot készítenek, kiemelik a lényegét. Az élet minden területén fontos a szövegértés és a szövegalkotás képessége. Az írásbeliség mellett a szóbeli kifejezőmód is nagyon fontos, ezt is fejlesztjük. Tudjuk azt, hogy a feleltetésnek inkább teljesítményt visszatartó hatása van, ezért a szóbeli megnyilvánulások első tere a kiscsoport.

Úgy építkezünk, hogy hetedikben a diákjaink megtanulják a csoportmunkát. Ilyenkor négyen-öten dolgoznak fel egy témát, egymással kell kommunikálniuk. Ebben a kis csoportban sokkal szabadabban beszélnek, így erősödik a verbális kommunikációjuk. A csoport szószólója – aki kezdetben egy jobb képességű gyerek – a közös munka végén összefoglalja az eredményeiket. Fokozatosan törekszünk arra, hogy a félénkebbek is megszólaljanak. Minél inkább közük van a témához, annál szívesebben megnyilvánulnak. Az én tantárgyamban ez elég könnyen megvalósítható, mert élményekről, érzésekről van szó.

Hetedik, nyolcadik osztályban kapnak olyan feladatokat, amikor önállóan kell végig gondolniuk egy témát, antológiát kell készíteniük – az egyik kedvencük nyolcadikban a szerelmes versekből álló szöveggyűjtemény. Ilyenkor a versekhez kis kommenteket kell írniuk. Ezek még nem nagy összefüggő szövegek, de már megjelenik az egyéni véleményalkotás. A tanulási képesség folyamatos fejlesztése nagyon meghatározó a mi iskolánkban az egész tanulási-tanítási folyamatban.

– Melyik az ideális életkor a tanulás tanítására, és hol van az az érettségi szint, amikor már tudatosan együttműködnek ebben a gyerekek?

– Amint bekerülnek a közoktatásba, onnantól fontos tanítani őket együttműködni, és magát a tanulást megtanítani. A 13-14 éves korosztály az, akiknél már tud-

” A szóbeli megnyilvánulások első tere a kiscsoport. Úgy építkezünk, hogy hetedikben a diákjaink megtanulják a csoportmunkát. Ilyenkor négyen-öten dolgoznak fel egy témát, egymással kell kommunikálniuk. Ebben a kis csoportban sokkal szabadabban beszélnek, így erősödik a verbális kommunikációjuk.

”
tosítani lehet a folyamatokat. Időnként rákérdeznek a gyerekek, miért van szükség például az úgynevezett epocha versre – mert mi epochákban tanulunk, amely 2-3 hetes időszakot jelent, egy adott téma köré építve. Egy év elteltével már ők is tudják, hogy a vers helyettesíti a csengőt (mert az nincs nálunk), a vers abban segít, hogy már elkezdi dolgozni az agyuk, minden mást abba hagynak, odafigyelnek arra, amit mondanak, és nem mellékesen megtanulnak egy szöveget, a memóriájuk is fejlődik. Ebben az életkorban már fontos számukra, hogy tudatosítsuk, mit miért teszünk. Amikor igazán érdekelni kezdi őket, hogy miért így tanulunk, és mi ennek a háttere, az a tizedik tanév, azaz a 16 éves kor. Olyankor ki-kirobban a gyerekekből az is, hogy miért nincsenek nálunk is jó kis unalmas, frontális órák, amikor olvashatnak a padban, vagy megírhatják a matekleckét. A csoportmunka ugyanis nagyon fárasztó, folyamatos jelenlétet követel. Ilyenkor

elmagyarázzuk, hogy az érettségi „csak” egy vizsga, nem mér mindent. Emellett sokkal több hozadéka, gyümölcse lehet annak, hogy mennyire tudnak egymásra figyelni, együttműködni. Ezért ilyenek a tanóráink.

– Nagyobb anyagok rögzítését miként tanítják? Hogyan segítenek abban, hogy a diákok meg tudják különböztetni, mit kell szó szerint elsajátítani, és mit kell inkább megérteni?

– Például magyarból nincs tankönyvünk az első négy évben, mert a tankönyvi fejezetek helyett mi alkotunk tematikus egységeket, nem kapnak kész, konzerv szövegeket, bennük kell hogy összeálljon a tudás. Tehát muszáj, hogy jegyzeteljenek. Emellett kapnak írásos anyagokat is, amelyekből akár az interneten keresztül is dolgozhatnak. Az említett epochák, 2-3 hetes időszakok alatt kis részteszteket írnak, illetve a végén egy záró dolgozat van. Ilyenkor már összeáll a gyerekek fejében egy nagyobb mennyiségű tananyag, amelyben megtanulnak eligazodni.

– A jegyzeteléshez kapnak segítséget?

– Hetedikben még én jegyzetelek a táblára, nyolcadikban már csak irányítom őket, egyre önállóbbak ebben. Persze van, aki otthon készíti jegyzetét, mert nem tud egyszerre figyelni és írni is, és van olyan is, akinek füzet sincs, mert mindent megjegyez.

– A digitális anyagok használatát is segíteni kell, vagy önállóak ebben a gyerekek?

– Úgy jönnek ide, hogy már használják ezeket. De azt gondolom, fontos, hogy megtanítsuk, mire való az internet, ott hogyan kell keresni és eligazodni a forrásokban. Rengeteg papírt spórolunk azzal, hogy digitálisan elérhetővé tesszük számukra az anyagokat, amiket ők találnak vagy más eszközön olvasnak. Először nagyon furcsa volt, hogy a Rómeó és Júliát is így olvassák. De olvassák! És ez a lényeg!

– Ebben az életkorban el lehet igazodni a világhálón? Hiszen kell hozzá egy alaptudás.

– Ezt folyamatosan tanítani kell. Már olyan nemzedéket tanítunk, akiknek az otthonában egyre kevesebb a könyv. Néhány évvel ezelőtt a diákok még nagy otthoni könyvtári háttérrel dolgoztak. Ma már a Wikipédiáról készülnek kiselőadásra. Olykor rámutatok a pontatlanságokra, és arra, hogy milyen más forrást is használhatunk volna. Megtanulják, hogy bizonyos információkat kritikával kell nézni. Az elektronikus kommunikáció abban is nagyon hasznos, hogy konzultálunk felkészülés közben, megbeszéljük a felmerülő kérdéseket.

– Használják a diákok lexikonokat? Mennek még egyáltalán könyvtárba?

– Hetedikről van könyvtári órák, amikor megismerkednek a gyerekek a kézikönyvekkel, különböző szótárakkal. Később aztán egy-egy feladathoz könyvcímeket adok, hogy tájékozódhassanak, elindulhassanak.

” Kilencedikben falukutatóra visszük a gyereket, ahol tudományos módszerekkel fel kell térképezniük egy települést, és egy összefoglaló dolgozatot írni róla. Tizedikben hasonló nagy munka a családtörténetük megírása. Majd tizenegyedikben jön egy éves nagy projektfeladat: mindenki választhat magának kutatási témát – ebből aztán születhet nagyobb értekezés, művészeti alkotás, szociális vagy technikai munka.

” Milyen eszközöket használnak a tanórákon, amelyek megkönnyítik a megértést és a gyerekek bevonását az aktív tanulási folyamatba?

– Ha látványos elemek nincsenek is, az érdekes feladat az, ami „eszköz” lehet. A gyerekek jelzik is, ha esetleg nem működik, amit elképzeltem. Amikor szerelmes versekről tanultunk, a klasszikusoktól indítottam, de nem nagyon szerették a Balassi-, Petőfi-, Csokonai-műveket. Elgondolkodtam, hogyan lehetne érdekessé tenni a dolgot. Megfordítottam a sorrendet, és a mából indítottam. Bevittem a *Vad Fruttk*-at, a *Csókó*-t és mások szövegeit. Az *LGT* Az vagy nekem című dala és Shakespeare 75. szonettje gyönyörűen egymás mellé került. És ettől kezdve már nagyon is figyeltek.

– Hogyan készítik fel a diákokat vizsgákra?

– Tudjuk, hogy fontosak a vizsgahelyzetek, ezért minden tanév végén vizsgáznunk kell. Bizonyos tárgyakból projektvizsga van egy választott témában: ez javarészt gyűjtőmunkát és feldolgozást jelent. Továbbá van a klasszikus vizsga, amikor tételeket húznak, és ezekből felelnek. Sokszor csoportosan készülnek. Jegyzetet cserélnek, megbeszélnek a feladatot, közösen gyakorolnak. Ez nagyon összehozza a csapatot, és eredményes is mint módszer. A 7-10. osztályban még nincsen nagy tétje a vizsgáknak, de nagyon jó tapasztalat a gyerekeknek. Ami talán még inkább előkészít az érettségire: a különböző projektek. Kilencedikben falukutatóra visszük a gyerekeket, ahol tudományos módszerekkel fel kell térképezniük egy települést, és egy összefoglaló dolgozatot írni róla. Tizedikben hasonló nagy munka a családtörténetük megírása. Majd tizenegyedikben, ami nálunk a nyelvi év – heti 18 órában tanulnak idegen nyelvet –, jön

egy éves nagy projektfeladat: mindenki választhat magának kutatási témát. Ebből aztán születhet nagyobb értekezés, művészeti alkotás, szociális vagy technikai munka – előfordult, hogy autó készült. A végzett feladat folyamatáról és eredményéről előadást kell tartaniuk a tanárokból, diákokból, szülőkből álló nagyobb közönség előtt. Ilyenkor mindig meglepődünk, mennyire megérttek már erre a diákjaink.

– Egy éven keresztül önállóan dolgoznak, vagy kell a vezetés?

– Még szükségük van patronálásra, irányításra. Az a jó, ha gyakorlati jellegű a feladat. Aki azt választja, hogy hajléktalanokat segítő orvosi rendelőbe jár el, ott előbb-utóbb bekapcsolódik a tevékenységbe, mindez beépül az életébe. Azok a legsikeresebb projektek, ahol nem csak szemlélődő valaki, hanem résztvevő is. Ez az év aztán nagyon nagy hatással lesz a pályaválasztásra, pro és kontra.

– Az érettségire hogyan készülnek, illetve hogyan készítik fel őket?

– Az utolsó két évben a választott és kötelező érettségi tárgyakat tanulják, emellé nincs más kötelező elem a testnevelésen kívül. Ilyenkor a nagydolgozatok mellett szóban is felelnek. Mivel ez nem fér bele az órákba, kis vizsgákat rendezünk, amikor tételt húznak, egymás előtt felelnek. Aztán megbeszéljük, hogy mi volt jó, mi nem volt szakszerű, tehát tanuljuk magát a vizsgát. Az utolsó évben aztán próbaérettségivel szimuláljuk az igazit. A diákok felöltöznek az alkalomra, olyan az ülésrend, a tételek, sőt, még a tanári bizottság is, mint majd élesben. Tényleg eljuttatjuk előre, hogy mire odakerülnek, ismerős legyen a situáció. Ne feszengjen a diák a vizsgahelyzetben, szokja meg, hogy milyen az, ha nyakkendő van rajta, tudjon mit kezdeni a kezével. Egészen konkrét vizsgatechnikákat is tanítunk nekik. Hisz hiába tudnak nagyon sokat, ha ezt nem képesek árnyaltan, szépen, pontosan megfogalmazni. Mire elég érettek és terhelhetők, addigra megtanulják kezelni a vizsgahelyzetet, és ott van mögöttük a sok gyakorlat is. Nagyon megerősítő visszajelzés az érettségi elnököké, akik más iskolákból jönnek hozzánk, és elmondják, hogy mennyire magabiztosan és jól vizsgáznak a diákjaink.

Elég a kísérletet felidézni

Szöveg: Rimányi Zita | Fotó: Kaszás Kinga

Orvosnak készül a győri Kazinczy Ferenc Gimnázium diákja, **Vörös Kristóf** (17). Sokat sportol, ezért jól kell kihasználnia a tanulásra jutó időt. Kialakította saját, bevált tanulási módszerét, amelyről szívesen beszél.

– A tankönyveiből tanul inkább, vagy a jegyzeteiből?

– Először a tankönyv egy-egy fejezetét olvasom el, de főleg az órai jegyzeteimből tanulok. Tudom, hogy amiről a tanár órán beszél, azt lényegesnek tartja. Az pedig természetes, hogy az interneten utánanézek annak, amit érdekesnek tartok. Az iskolai könyvtárba is ezért járok.

– Hogyan készül a másnapi tanórákra?

– Ha fáradt vagyok, akkor hazaérve pihenek, olvasok, de fél óra múlva muszáj elkezdenem tanulni, különben nem végzek időben, és nem szeretek késő estig, vagy hajnalban tanulni. Átlagosan két órát szánok erre naponta. Azokra a napokra pedig, amikor edzésem van, előre tanulok, hogy akkor már csak át kelljen olvasnom az anyagot.

– Milyen módszerrel tanulja az egyes tantárgyakat?

– Általában megkönnyíti a dolgomat, hogy órán figyelek. Kémiából a kísérletek leírását többször elolvasom, hogy megértsem az egyes lépéseket, és ezáltal el tudjam raktározni az információkat. Így dolgozatkor elég felidézmem a kísérlet egy mozzanatát, és máris minden eszembe jut. Matematikából elég, ha a házi feladatot elkészítem – sokszor azt is, ami nem kötelező –, ezáltal megértem, begyakorolom a megoldásokat. A történelmet úgy tanulom, hogy eseménysorokat állítok fel. Egyik történésből következik a másik, és így egyiket sem gond megjegyezni. Az évszámokat sajnos nehezebb rögzítenem. Irodalomból – például az elemzéseknél – a tanárunk rendszerét vettem át: jól használható vázlatokat állít össze, ötödiktől kezdve ugyanazokkal a vázlatpontokkal dolgozunk.

– Hogyan tud egyszerre nagyobb mennyiségű anyagot megtanulni?

– Témazáró előtt nem hagyom az utolsó pillanatra az egész anyagot, óráról órára készülök. Persze az utolsó napokban kell rendszerezni, jól megtanulni mindazt, amivel addig részleteiben ismerkedtem, akkor biztosan megmarad a tudás a következő napokra. Nyelvizsga előtt a feladattípusokat jól begyakoroltatta a tanár-

nők. Elmondta, melyiket fogjuk nehezként érezni, mikor lehetünk hajlamosak bepánikolni. Segített lelkileg is felkészülnünk az ilyen típusú, idegen környezetben történő megmérettetésre. Minden dolgozat előtt izgulok, de arra gondolok, készültem rendesen, ha majd átnézem a feladatokat, tudni fogom, hogy nagy részüket biztosan meg tudom oldani. Elkezdek írni, és rögtön elmúlik a feszültség.

– Előfordult, hogy tucatnyi tételt kellett kidolgoznia?

– Hatodiktól tizedikig voltak év végi vizsgáink, így az érettségire a gyakorlatban készülünk. Kidolgozta mindegyikünk a tételeket, de megosztottuk azokat az osztály Facebook-csoportjában is. Segítettük, kérdeztük egymást. A nagy kupac papírt már nehezebb szívvel vettem a kezembe. A kulcsszavakat szoktam aláhúzni. A fogalmakat, az egyenleteket kiírom, így többször látom ezeket, ezért később könnyebben felidézmem.

– Amit megtanult, arra általában sokáig emlékszik?

– Amit frissen megtanultam, amit a dolgozat előtt gyorsan átnéztem, arra emlékeztem, amikor kellett. Aztán pár hét múlva már nem nagyon, csak ha előtte újra átolvastam. Viszont azoknál a tantárgyaknál, amiket szeretek, amik igazán érdekelnek, könnyen, gyorsan megy az ismeretelsajátítás, élvezem a tanulást, és később is bármikor fel tudom idézni az információkat. Verseket sokszor kellett kívülről tudnunk, ezt a tartalmuk, a tanulás tanulása miatt is fontosnak tartottam. Több héten át feleltünk ezekből, így rákényszerültünk, hogy újra meg újra felelevenítsük, ne felejtünk el hamar.

– Kapott lehetőséget arra, hogy kipróbálhassa a nyilvános beszédet, szereplést, prezentálást?

– Szerepelhettünk ünnepségeken, versenyeken is. Az órákon lehetőséget kapunk arra, hogy kiselőadásokat tartsunk. Aki tartja, az megjegyzi, amiből felkészült, a többiek csak akkor, ha nem unalmasan adta elő. Ez jó gyakorlat, érezzük a visszajelzésekből, hogy érthető-e amit mondtunk, figyelnek-e ránk, milyen hatása van az előadásunknak.